

діяльності та вносить свій вклад у її подальший розвиток. Це робить педагогічну культуру не тільки частиною, але й важливим механізмом відтворення культури суспільства в усіх її сферах. Взаємозв'язок загальної та педагогічної культури виявляється в тому, що педагогічна культура інтегрує історико-педагогічний досвід, регулює сферу педагогічної взаємодії і базується на загальній культурі з урахуванням специфіки педагогічної діяльності. Сьогодні вузівські викладачі потребують безперервного збагачення педагогічних знань, оскільки педагогічна культура не виникає стихійно, її необхідно формувати, розуміючи формування як процес розвитку людини [7]. В сучасному інформаційному суспільстві необхідною умовою професійного зростання викладача і формування його педагогічної культури є не тільки збагачення практичного досвіду, а й постійне його осмислення, аналіз і перетворення. Будь-який істотний результат педагогічної діяльності впливає на формування і розвиток компонентів педагогічної культури викладача.

В умовах модернізації української освіти необхідні нові засоби формування педагогічної культури викладачів, а також оновлене освітнє середовище, орієнтоване на формування у викладачів творчого підходу до професійно-педагогічної діяльності, особистого творчого досвіду, акцентування уваги на формуванні педагогічної культури в інноваційному освітньому просторі.

Література:

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 р. № 896 «Про державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»). - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>
2. Гадамер Ханс-Георг. Істина і метод. Том 1: Герменевтика: Основи філософської герменевтики»: Київ: Юніверс, 2000. - 459 с.
3. Педагогічний словник www.pedpro.ru - Педагогика 2010
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник. - К.: Либідь, 1997 - 206 с.
5. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. - - Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
6. Твердохлебова Н.Є.. Педагогічні аспекти відкритого дистанційного навчання. За ред.. О.О Андрєєва, В.М. Кухаренка – ХНАДУ, Харків: «Міськдрук», 2013. – 212 с.
7. Там же

Секція «Сучасні педагогічні технології»
Секция «Современные педагогические технологии»

Добровольська В.А.

РЕЛІГІЄЗНАВЧИЙ КОМПОНЕНТ ВИЩОЇ ОСВИТИ І КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД

Актуальним завданням сучасної Української держави є модернізація системи освіти згідно європейських традицій. Не викликає сумніву

той факт, що успішний політичний і соціально-економічний розвиток держави залежить від рівня освіченості громадян. Одна з проблем сучасної української освітньої сфери полягає у невідповідності вищої освіти потребам ринку праці. Значна частина людей з вищою освітою мають роботу, що не відповідає здобутій спеціалізації. Оновлена система освіти має відповідати принципам ринкової економіки, а отримана освіта повинна бути економічно і соціально ефективною, стати важливим ресурсом державного і соціального розвитку.

Підвищення якості вищої освіти можливе за рахунок використання інноваційних форм навчання. Потрібно використовувати як зарубіжний, так і вітчизняний педагогічний досвід. Компетентнісний підхід – це нова тенденція української системи освіти, на основі якої розробляються та вводяться нові освітні стандарти. Активне використання цього підходу сприятиме підвищенню якості та продуктивності навчання.

Компетентнісний підхід змістовно, продуктивно та інструментально зв'язує мету, зміст, процес навчання. Ця інновація посилює практичну спрямованість методики навчання. Крім того, вона розглядає та деталізує спільну мету – професійну компетентність як суму певних компетентностей, що до неї входять [1, с. 45].

Компетентність у навчанні – це низка питань, які людина добре знає і здобуває не лише під час вивчення навчального предмету, а й за допомогою засобів неформальної освіти, внаслідок впливу середовища тощо [2, с. 59].

Останнім часом у психолого-педагогічній літературі збільшилася кількість публікацій на тему запровадження компетентнісного підходу у процесі професійної підготовки фахівців. Зокрема, досліджуються різні аспекти згаданої проблеми: розуміння категорії «професійна компетентність» як складного багатовимірного феномену (Волошина М., Ельконін Б., Михайличенко А., Третьяков П., Шишов С.), розкриття її змісту (Бездухов В., Маркова А., Пометун О.), визначення ключових компетентностей (Зимня І., Селевко Г., Третьяков П., Шамова Т.), напрями формування компетентності у майбутніх фахівців (Грідіна В., Гуревич Р., Козак С., Лановенко А.).

Метою статті є розгляд використання компетентнісного підходу у професійній підготовці фахівців морського та річкового транспорту (на базі Херсонської державної морської академії) під час реалізації релігієзнавчого компоненту освіти.

Важливою частиною вищої освіти є її релігієзнавча складова. Це пов'язано з тим, що в умовах сучасної світової глобалізації стають актуальними питання забезпечення мирного співіснування товариств, груп, націй, держав, які відрізняються своїми культурними, релігійними характеристиками, ідеалами і цінностями.

У зв'язку з цим виникає проблема виховання толерантного ставлення до представників іншої культури, релігійної конфесії, національності [3, с. 49]. В іншому випадку цілком реальною є загроза нових національних, релігійних, політичних, економічних та інших конфліктів. Під загрозою опиняється безпека всього світового співтовариства.

У Херсонській державній морській академії для студентів (курсантів) факультету судноводіння запроваджена навчальна дисципліна «Етико-релігійна толерантність у багатонаціональному екіпажі суден». Під час вивчення цієї дисципліни значна увага приділяється дослідженню феномена толерантності.

Екіпаж судна є соціальною групою [3, с. 49], яка складається з громадян різних держав або представників різних релігійних конфесій. Від згуртованості екіпажу і внутрішнього мікроклімату залежить не тільки ефективність роботи, але і безпека всього судна. Основною функцією толерантної взаємодії є запобігання внутрішньогруповим конфліктам, формування та підтримка сприятливого для розвитку групи мікроклімату, її внутрішньої стабільності й узгодженості.

Зазначена дисципліна дає знання про релігію як соціально-культурний феномен суспільства та історичний тип світогляду, діяльності й організації специфічних суспільних відносин. Ці знання становлять суттєвий компонент професійної компетенції будь-якого фахівця, у тому числі й морського. Вони дають змогу на рівні глибокого теоретичного світорозуміння реалізовувати своє конституційне право на свободу совісті, встановлювати відносини взаємної довіри, допомоги й високої трудової активності у виробничих і управлінських колективах, до складу яких входять особи з різною релігійною спрямованістю або атеїстичними поглядами. Саме у колективах йдуть процеси обміну інформацією, спостерігається взаємодія людей або непорозуміння між ними.

Застосування компетентнісного підходу для викладання даної дисципліни сприяє не тільки формуванню основних знань і навичок, але й успішному їх використанню на практиці. Дисципліна релігієзнавчого напрямку формує компетенції, пов'язані з життям кожного громадянина у поліконфесійному та мультикультурному суспільстві [4, с. 89].

Проведення експрес-опитування протягом кількох років на першій лекції, спрямованого на з'ясування рівня знань студентів-першокурсників, свідчить про недостатній рівень знань на релігієзнавчу тематику.

Студенти морської академії повинні отримати такі знання, які б дозволили їм приймати рішення і діяти як у стандартних, так і проблемних ситуаціях, що потребують швидкого прийняття рішень, критичного мислення, творчого підходу.

Вивчення даної дисципліни передбачає ознайомлення з моральними цінностями, зосередженими у вченнях етнонаціональних та світових релігій. Наприклад, на семінарах студенти обговорюють питання: «загальнолюдські моральні цінності та релігія», «етична база китайських релігій», «етико-моральні принципи індійських релігій», «християнська мораль, її сутність і структура» та ін.

Важливо створювати умови для розвитку творчих здібностей студентів, сприяти формуванню ідей, гіпотез, проблемних питань. На семінарських заняттях рекомендуються такі теми для дискусій: «Якою буде роль релігії в майбутньому суспільстві?» або «Індуїзм – спосіб життя чи релігія?». Кожному студенту пропонується тема для виступу на вибір, наприклад: «Особливості формування релігійної свідомості в умовах тоталітарних

сект», «Порівняльний аналіз східної та західної релігійних традицій». Курсанти самостійно вивчають матеріал з обраної теми, дають власну оцінку матеріалу.

У процесі навчання важливо допомогти студентам навчитися відрізняти факти від вимислу, критично відноситися до сприйняття інформації релігійного характеру, з'ясовувати конфесійну приналежність авторів текстів релігійної літератури. На семінарських заняттях потрібно приділяти увагу Священним текстам традиційних і нетрадиційних релігій. Це можуть бути фрагменти з Трипітаки, Біблії, Корану та ін. Знання, отримані під час такої роботи, допоможуть студентам орієнтуватися у конфесійному різноманітті, глибше розібратися в конкретному релігійному вченні, сприяти розвитку навичок самостійного аналізу [4, с. 89]. Така робота сприяє вмінню студентів (курсантів) формулювати свою точку зору, спираючись на вивчений матеріал. Відбувається формування низки компетентностей: здатність використовувати знання на практиці, здатність до аналізу і синтезу, навички управління інформацією.

Покращити сприйняття матеріалу можна завдяки використанню різноманітних ігрових ситуацій. Автором рекомендовано використання прес-конференції, бесіди за «круглим столом», термінологічної гри, ділової гри з розподілом ролевих функцій тощо. Базу для проведення таких форм навчання дають теми із світових та національних релігій. Педагог В.Грідіна рекомендує ігри: «Релігійний вибір Русі» (про прийняття християнства), «Релігія і мораль» (використання думок відомих вчених і богословів, а також власних висновків студентів), «95 тезисів Лютера» (про Реформацію та її значення в історії релігії) та ін [4, с. 90]. Такі інтерактивні форми навчання сприяють формуванню низки компетентностей: взаємодія (робота в команді), розв'язання проблем, дослідницькі навички і уміння.

Під час викладання дисципліни потрібно звернути увагу на психологічні особливості людей, які відносять себе до тієї чи іншої релігії. Це дасть можливість знайти спільну мову під час безпосереднього спілкування з носіями різноманітних релігійних ідей у рейсі. На самостійне опрацювання пропонується вивчення питань прояву різноманітних релігій у родинно-побутових відносинах, культурних традиціях, ритуальних діях, дослідження правил етикету, щоб у майбутньому уникнути незручних ситуацій і забезпечити толерантне відношення до інших людей. Можна, наприклад, підготувати та проаналізувати такі питання: «Буддійська медитація», «Ісламські обряди», «Особливості хадисизму», «Основні свята іудейського релігійного календаря», «Відмінності в ритуальній практиці між католиками і протестантами», «Даосизм у повсякденному житті китайців», «Стовпи ісламу».

Використання відео і аудіо-матеріалів поживає заняття і сприяє зростанню зацікавленості курсантів предметом. Тому рекомендовано перегляд і обговорення відеоматеріалів про світові релігії та неорелігії. Педагоги відмічають пильну увагу студентів до наступних фільмів: «Маленький Будда» (з питань буддизму); «Мекка», «Кааба» (іслам); «Паломництво у вічне місто», «Монастирі Афона» (православ'я); «Лютер»

(протестантизм); документальні фільми «Секти в законі», «Імперія преподобного Муна» (нетрадиційні релігійні об'єднання) [4, с. 90].

Під час лекції відбувається ознайомлення студентів із зразками світової культурної спадщини (літератури, живопису, архітектури, скульптури). Наприклад, при вивченні теми «Іслам» викликає зацікавлення зображення Кааби, Блакитної мечеті як зразка культової споруди, інтер'єр та екстер'єр мечеті. При вивченні теми «Християнство» показана відмінність католицької і православної ікон, інтер'єр костюлу і православного храму. У темі «Буддизм» показано скульптурне зображення Будди, ступ як культових споруд, зображення дхарми. Використання компетенцій, пов'язаних з культуротворчою функцією релігії, ґрунтується на розумінні різноманіття світової культури.

Таким чином, майбутнім робітникам морського і річкового транспорту потрібно навчитися вільно орієнтуватися у культурному просторі людства, особливо в умовах зростаючого впливу релігії на життя держави і суспільства. Знання студентами (курсантами) основ релігійних систем, що мають світоглядне значення, безсумнівне. Доречним є формування відповідних компетентностей в галузі релігієзнавства, які є частиною загальної життєвої компетентності молодого покоління.

Література:

1. Лановенко А.О. Компетентнісний підхід у професійній підготовці фахівців // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: зб. наук. праць / За ред. Л.Л.Товажнянського та О.Г.Романовського. – Вип.29 (33). – Харків: НТУ «ХПІ», 2011. – С.44-49.
2. Гуревич Р.С. Компетентнісна освіта у вищій школі: метод. посіб. для викл. пед. вищих навч. закл. / Р.С. Гуревич, М.Ю.Кадемія, Л.С.Шевченко. – Вінниця: ТОВ «Планер», 2010.
3. Жиртуева Н. С. Этико-религиозная толерантность как условие безопасности жизнедеятельности судна // Водний транспорт. Зб. наук. пр. Київської державної академії водного транспорту ім. гетьмана П.Конашевича-Сагайдачного. – К.: КДАВТ, 2012. - № 1 (13). – С. 49 – 53.
4. Гридина В.В. Использование инновационных технологий в обучении религиоведению студентов гуманитарных специальностей // Международный журнал прикладных и фундаментальных исследований. – 2009. - №3. – С.89-90.

Токарук Л. С.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИВЕРСИФІКОВАНОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

В сучасному українському освітньому просторі назріла потреба у розробці новітніх теоретико-методичних досліджень становлення та розвитку диверсифікованої інклюзивної освіти.

Комплексний механізм реформованого державного освітнього управління повинен забезпечити в Україні скоординоване, цілеспрямоване та дієве керівництво яке має займатися диверсифікованою інклюзивною освітою.